

захистом прав, свобод та інтересів від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, і сприятиме забезпеченню єдності судової практики.

Література

1. Смокович М.І. Адміністративне судочинство як фактор глобалізації захисту прав людини. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2012. № 2. С. 65-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npna_u_2012_2_15
2. Смокович М. Адміністративна юстиція – це надбання нашої держави». URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/121899-administrativna-yustitsiya-tse-nadbannya-nashoyi-derzhavi-mikhaylo-smokovich>
3. Сідей Я. Розмежування адміністративної юрисдикції з іншими видами юрисдикції сфері судової компетенції. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 6. С. 196.
4. Смокович М. Судова влада: місце в суспільстві та судовий контроль. Юридична Україна. 2012. № 10. С. 99-107.

УДК 347.477(043.2)

Сопілко І.М., д.ю.н., професор,
декан юридичного факультету,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

РОЗМЕЖУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У СПОРАХ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

В усі історичні періоди часу відносинам власності приділяється значна роль, адже власність є базова категорія для особи, суспільства та держави, а відносини щодо її захисту показують ступінь цивілізованості конкретної держави. В Україні, в силу її тоталітарного минулого, існують проблеми із повагою як до своєї так і до чужої власності. Тому членам українського суспільства так необхідно привити почуття поваги до власності і власника, адже власність дає можливості суб'єкту відчувати свою власну цінність та гідність, особистісну свободу як необхідну передумову творчої реалізації особистості і стабільності в суспільстві. Людина, яка володіє приватною власністю, що знаходиться під надійним захистом держави може, у випадку потреби, гідно, впевнено протистояти владі будь-якого рівня та відчуває себе захищеною. Суспільство має бути зацікавленим у тому, щоб право власності мали всі громадяни, бо ствердження і розширення цього права безпосередньо пов'язано зі ствердженням і розширенням свободи, а вона є однією із найбільш загальнолюдських цінностей.

Проблематика пов'язана з правом власності є багатогранною, причому кожна з проблем може бути предметом окремого фундаментального дослідження, адже власність є одним із основоположних чинників, що

впливає на загальний стан людини, визначає принципи й норми її життєдіяльності, забезпечує відповідний рівень благ, зумовлює відповідну свободу особистості в межах громадянського суспільства та дає особі впевненість у завтрашньому дні.

У статті 13 Конституції України записано: «Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом» [1]. Конституція України заклала фундамент реалізації всього комплексу прав людини, насамперед право на судовий захист. Цінність цього конституційного права визначається тим, що воно є невід'ємним правом кожної людини і одночасно правом, забезпечуючи реалізацію всіх прав та свобод людини закріплених Конституцією України за допомогою функціонування судової системи держави.

Згідно з Конституцією України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що є у державі. Сьогодні в Україні маємо можливість спостерігати як проходить судова реформа, яка має вдосконалити в тому числі і захист права власності.

Відносини власності в своїй основі захищаються нормами цивільного, адміністративного та господарського судочинства. Під цивільно-правовим захистом права власності розуміють систему засобів, які застосовуються у випадку порушення прав власника і які спрямовані на відновлення та захист майнової сфери власника.

Так, відповідно до чинної редакції ЦПК України суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи щодо: 1) захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин; 2) інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства.

Відповідно до ст. 17 КАС юрисдикція адміністративних судів поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку з здійсненням суб'єктом владних повноважень владних управлінських функцій, а також у зв'язку з публічним формуванням суб'єкта владних повноважень шляхом виборів або референдуму. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема:

1) спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності;

2) спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;

3) спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень;

4) спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів;

5) спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених Конституцією та законами України;

6) спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму [3].

Юрисдикція адміністративних судів не поширюється на публічно-правові справи:

1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України;

2) що належить вирішувати в порядку кримінального судочинства;

3) про накладення адміністративних стягнень;

4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності або виключної компетенції.

Так, Монаєнко А. при виникненні конфлікту юрисдикцій рекомендує «таким чином, суди мають виходити з того, що критеріями відмежування справ цивільної юрисдикції від інших, по-перше, є наявність у них спору про цивільне право (справи за позовами, що виникають з будь-яких правовідносин, окрім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства); по-друге, суб'єктний склад такого спору (однією зі сторін у спорі, як правило, є фізична особа). Верховний Суд України у своїх рішеннях від 11.11.2014 р. у справі № 21-493а14 та від 09.12.2014 р. у справі № 21-308а14 зазначив, що орган місцевого самоврядування у процесі здійснення повноважень власника землі є рівноправним суб'єктом земельних відносин та під час розпорядження земельними ділянками комунальної власності є вільним у виборі суб'єкта щодо надання земельної ділянки. Позов, предметом якого є перевірка правильності формування волі однієї зі сторін стосовно розпорядження землею та передачі щодо неї відповідних прав, не може розглядатися за правилами Кодексу адміністративного судочинства України [4]. Тому, в останні роки відчутно збільшалося справ щодо захисту права власності, які розглядаються в адміністративному судочинстві.

Під час визначення юрисдикційності спору з державним реєстратором чи щодо оскарження дій державного реєстратора критеріями розмежування адміністративної та цивільної (господарської) юрисдикцій є зміст спірних правовідносин та предмет оскарження.

Окремо, слід звернути увагу на спори, що впливають із Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» та які розглядаються в порядку адміністративного судочинства. Так, більш детальний порядок розгляду цієї категорії спорів прописано ст. 267 КАС України, яка передбачає «особливості провадження у справах за

адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності, що свідчить про значну кількість категорій справ щодо захисту права власності які розглядаються в адміністративному судочинстві.

Отже, вибір способу захисту суб'єктивного права власності залежить від багатьох факторів, які визначаються компетентним органом, враховуючи специфіку охоронюваного права власності та особливості предмету спору.

Література

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

2. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 р. ВВРУ. 2010. № 1. Ст. 22.

3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. ВВРУ. 2005. №№ 35-36, № 37. Ст. 446.

4. Монаєнко А. На стику юрисдикцій. Юридична газета онлайн від 11 червня 2019 року.

УДК 341.24;327.7(043.2)

Сорока Л.В., к.ю.н., доцент,
Научно-исследовательский институт
публичного права, г. Киев, Украина

ИСККУСТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ПРАВА ЧЕЛОВЕКА: ПРОБЛЕМЫ ПУБЛИЧНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

Радикальная новизна технологических приложений и инструментов требует оригинального и более сложного исследования, характеризующегося междисциплинарным методом и сравнительным анализом различных подходов, принятых в различных правовых системах. Несколько исследовательских институтов по всему миру исследовали аспекты нормативно-правовых последствий разработок в области искусственного интеллекта. Тем не менее, до сих пор урегулирование указанной сферы (как в Европе, так и за ее пределами) все еще носит фрагментарный характер [8, с. 133].

К аналогичному выводу пришел и М. Шерер, считая, что до недавнего времени развитие искусственного интеллекта происходило в своего рода нормативном вакууме (хотя и не абсолютном); за исключением действующих в некоторых государствах норм, касающихся беспилотных